

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติไทย ภาษาไทยเป็นเครื่องแสดงถึงความเป็นชาติไทย และเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้คนในชาติเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และยังช่วยในติดต่อสื่อสาร ตลอดถึงการแสวงหาความรู้ และประกอบอาชีพ ภาษาไทยยังถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญที่สุด เพราะภาษาเป็นเครื่องแสดงถึงความเจริญของชาติไทย คนไทยทุกคนจะต้องช่วยกันดำรงรักษาไว้ ให้มีอยู่อย่างมั่นคงตลอดไปดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบันได้ พระราชทานแก่ผู้เข้าประชุมของชุมนุมภาษาไทยตอนหนึ่งว่า “ภาษาไทยเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของชาติ...ประเทศไทยนั้นมีภาษาไทยของเราเองซึ่งต้องหวงแหน...เรามีโชคดีที่มีภาษาของตนเอง ตั้งแต่ครั้งโบราณกาล จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องรักษาไว้” (ชุมนุมภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2505)

ด้วยความสำคัญที่กล่าวมา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จึงกำหนดให้วิชาภาษาไทยเป็นสาระการเรียนรู้หนึ่งในแปดสาระการเรียนรู้ เพราะภาษาไทยมีความสำคัญทั้งในฐานะที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นเครื่องมือในติดต่อสื่อสาร และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติไทย มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มภาษาไทยเน้นผู้เรียนให้มีพัฒนาการทางด้านภาษา ทั้งในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ตามควรแก่วัยและเห็นคุณค่าของภาษา (กรมวิชาการ, 2544)

การอ่านมีความสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตประจำวัน การศึกษาหาวิชาความรู้ ช่วยให้มีความบันเทิงและเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาความเจริญของงานทางสมองและสติปัญญา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยมิได้มุ่งให้เพียงอ่านออกเท่านั้นแต่จะเน้นถึงความเข้าใจ ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อความคิดความเข้าใจในการหาเหตุผล และรู้จักแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากการอ่านจะเป็นทักษะสำคัญในการแสวงหาความรู้แล้ว การอ่านยังมีความสำคัญในแง่อื่น ๆ อีก กล่าวคือ การอ่านเป็นพื้นฐานของการเรียนวิชาอื่น ๆ ตลอดจนเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้สึกและความต้องการระหว่างบุคคลกับบุคคล ซึ่งการอ่านนี้ก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน ความรู้ และมีประสบการณ์ และยังเป็นเครื่องมือช่วยให้

ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ รวมถึงช่วยให้การดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือในการรับทอดมรดกทางวัฒนธรรมของคนไปสู่รุ่นหลัง ๆ ต่อไป กว้างขวาง (เสริมศรี หอทิมาวกุล, 2539, หน้า 15)

การอ่านถือเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนอย่างเพียงพอ สม่าเสมอ และถูกต้อง เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้วิชาอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในการเรียนสูงกว่าผู้ที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ (ประเทิน มหาจันทร์, 2530, หน้า 5-6; สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพรรย, 2538, หน้า 18)

จากผลการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2537, หน้า 33-35) พบว่า นักเรียนที่ขาดความสามารถในด้านการอ่านจะมีผลกระทบต่อกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาอื่น ๆ ที่ต้องใช้การอ่านเป็นสื่อกลางเพื่อการเรียนรู้ และเป็นเหตุให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มวิชาอื่น ๆ ต่ำไปด้วย

การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในโรงเรียนพบว่า นักเรียนยังมีข้อบกพร่องในการอ่าน คือนักเรียนมีปัญหาในการเรื่องความเข้าใจในการอ่าน อ่านเรื่องแล้วไม่สามารถแปลความ ตีความ ขยายความและจับใจความได้ ต้องย้อนกลับเสมอๆ ทั้งนี้เนื่องมาจากครูยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางไม่ใช้วิธีการสอนที่หลากหลายจึงทำให้นักเรียนเบื่อหน่าย ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาความรู้ ความสามารถของนักเรียน (สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพรรย, 2538, หน้า 11-12) ซึ่งสอดคล้องกับวิชัย วงษ์ใหญ่ (2525, หน้า 2) ว่าการจัดการศึกษาที่ผ่านมาไม่สนองตอบกระบวนการพัฒนานักเรียน ครูส่วนใหญ่จะใช้รูปแบบและวิธีการเรียนการสอนที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง เน้นการถ่ายทอดความรู้และเนื้อหา โดยละเลยการมุ่งเน้นให้นักเรียนพัฒนาศักยภาพ

หลักสูตรวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 เน้นความสำคัญของการอ่านเพื่อแสวงหาความรู้โดยเฉพาะด้านการอ่านจับใจความจะเป็นสิ่งที่จะทำให้นักเรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง หากนักเรียนรู้จักการอ่านจับใจความจากการอ่านจะทำให้นักเรียนสามารถนำไปแสวงหาความรู้ได้อย่างกว้างขวางทั้งในด้านการเรียนและการดำรงชีวิต แต่ในสภาพความเป็นจริงของการอ่านจับใจความนั้น นักเรียนจำนวนมากยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความต่ำ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจากรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (GAT) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่านักเรียนมีผลการเรียนคะแนนเฉลี่ยภาษาไทยร้อยละ 50.62 โดยนักเรียนไม่ผ่านในจุดประสงค์การอ่านจับใจความมากที่สุด นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยในรายสมรรถภาพการอ่านจับใจความเพียงร้อยละ 51.25 ซึ่งต่ำกว่าสมรรถภาพด้านอื่น ๆ จากนักเรียนอ่านหนังสือแล้วไม่สามารถจับใจความ สรุปความ และไม่เข้าใจในเรื่องที่อ่าน จะทำให้ไม่เข้าใจในเรื่องที่อ่านส่งผลให้ประสิทธิภาพทางการเรียนวิชาอื่น ๆ ต่ำลงไปด้วย

ปัญหาที่ทำให้การอ่านจับใจความไม่ประสบความสำเร็จ มีสาเหตุมาจากครูผู้สอนขาดสื่อการเรียนการสอนที่จะใช้ประกอบการเรียนการสอนเพื่อที่จะเป็นการฝึกฝนนักเรียนมีน้อย จึงทำให้เกิดปัญหา ซึ่งจากผลการวิจัย จันโททัย กลีบเมฆ (2531, หน้า 31) กล่าวถึงปัญหาการสอนภาษาไทยในด้านตัวครูว่า ครูมักจะใช้วิธีการสอนแบบเดียวไม่คำนึงถึงความสนใจและความแตกต่างของบุคคล ครูขาดเทคนิคและสื่อการสอนแบบต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ อรุณณี สายเสมา (2536, หน้า 4) ได้กล่าวถึงปัญหาการสอนภาษาไทยว่า มีปัญหาหลายด้าน ได้แก่ ปัญหาทางภาษาถิ่น ปัญหาเรื่องสื่อและอุปกรณ์ ปัญหาเกี่ยวกับตัวครู เช่น ครูไม่เข้าใจแนวสอน ครูไม่ชอบภาษาไทย ครูจัดกิจกรรมไม่เหมาะสมกับนักเรียน ส่วนวนิดา โสภากัณฑ์ (2530, หน้า 35) ได้ทำวิจัยแล้วพบว่าปัญหาที่ทำให้การสอนการอ่านจับใจความสำคัญว่าเกิดจาก ระดับสติปัญญาของนักเรียน นักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาภาษาไทย บทเรียนไม่เร้าความสนใจ ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย เรื่องที่นำมาให้นักเรียนอ่านยากเกินไป อย่างไรก็ตามจากข้อค้นพบของนักวิชาการทั้งหลาย สรุปสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญได้ 3 ประการ คือ ปัจจัยทางด้านตัวนักเรียน ปัจจัยทางด้านตัวครู ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อม

จากปัญหาการสอนที่พบจำเป็นต้องแก้ไขเพราะการอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ของผู้เรียน จากการที่ผู้วิจัยศึกษาเอกสารต่าง ๆ พบว่า แนวทางในการแก้ปัญหาด้านการสอนการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจนั้นมีอยู่หลายวิธีเช่น การทำแผนผังสรุปโยงเรื่องที่อ่าน การใช้แบบฝึกการอ่าน เป็นต้น แนวทางดังกล่าวจะทำให้ผู้อ่านมีความคุ้นเคยกับงานเขียนประเภทต่าง ๆ และสามารถอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดกิจกรรมการสอนดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่าสามารถนำมาจัดให้เป็นระบบโดยการนำมาเป็นชุดการสอน เพราะชุดการสอนเป็นชุดของสื่อประสมการสร้างชุดการสอนการอ่านเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์ด้วยการใช้กระบวนการสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับจุดประสงค์และเนื้อหาสาระ เร้าความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแสดงออก กล่าวคิด กล่าวพูด กล่าววิเคราะห์วิจารณ์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพราะกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยต่อการสร้างชุดการสอนการวิเคราะห์วิจารณ์เป็นอย่างยิ่ง

จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะสร้างชุดการสอนอ่านจับใจความสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนชั้นระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นระดับชั้นเริ่มต้นในระดับมัธยมศึกษาเหมาะที่จะได้รับการฝึกฝนในเรื่องการอ่านจับใจความเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ชุดการสอนการอ่านจับใจความนี้มุ่งฝึกให้นักเรียนมีความเข้าใจรูปแบบงานเขียนจากบทอ่านที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้เต็มศักยภาพ โดยอาศัยวิธีการระบบมาใช้ในการสร้างชุดการสอนนี้ เพื่อพัฒนาการสอนของครูและการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

เพราะการเตรียมสื่อการสอนในรูปแบบชุดการสอนจะช่วยแก้ปัญหาการเรียนการสอนเพื่อช่วยทำให้นักเรียนมีประสิทธิภาพการอ่านในใจ การอ่านจับใจความสำคัญ และการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านและมีประสิทธิภาพทางด้านการอ่านจับใจความให้สูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างชุดการสอนการอ่านจับใจความภาษาไทย สำหรับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80 / 80

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ได้ชุดการสอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีประสิทธิภาพ และเป็นต้นแบบที่ดี
2. เป็นแนวทางสำหรับครูในการนำชุดการสอนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไปดัดแปลงใช้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนอนุบาลวิเชียรบุรี อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์
2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลวิเชียรบุรี อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์จำนวน 30 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย
3. เนื้อหา เป็นเนื้อหาวิชาภาษาไทย เรื่อง การอ่านจับใจความ ประกอบด้วยบทอ่านประเภท ข่าว สารคดี บทความ และเรื่องสั้น
4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง การทดลองครั้งนี้ ทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 ใช้เวลาในการทดลอง 12 คาบ คาบละ 60 นาที ทดสอบแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ 1 คาบ รวมเป็น 13 คาบ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ชุดการสอน หมายถึง ชุดการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อใช้สอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งประกอบด้วย คู่มือครู แผนการสอน ใบความรู้ ใบกิจกรรม รวมทั้งสื่อการสอนและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

2. การอ่านจับใจความ หมายถึง การอ่านที่ผู้อ่านต้องทำความเข้าใจเนื้อเรื่อง และจับสาระสำคัญของเรื่องที่อ่าน โดยแยกเป็นประเด็นหลัก ประเด็นรอง และสามารถเชื่อมโยงรายละเอียดที่สำคัญภายในเรื่องได้

2.1 การแปลความ หมายถึง ความสามารถในการอธิบายความหมายของเรื่องราวในบทอ่าน โดยอธิบายตามลักษณะและนัยของเรื่อง ซึ่งเป็นความหมายที่ถูกต้องและใช้ได้กับเรื่องราว นั้น ๆ

2.2 การตีความ หมายถึง ความสามารถในการบอกได้ว่าข้อความที่อ่านนั้น มีความหมายอย่างไร พยายามหาความหมายที่แท้จริงที่แฝงอยู่ให้ได้ โดยสังเกตจากบริบท น้ำเสียง เจตนา อารมณ์

2.3 การสรุปความ หมายถึง ความสามารถในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ของข้อความ โดยพิจารณาความหมายที่ซ่อนอยู่ในข้อความ ซึ่งเป็นส่วนที่ช่วยให้ สามารถสรุปความได้

2.4 ใจความสำคัญ หมายถึง ส่วนที่สำคัญของเรื่อง

2.5 ใจความรอง หมายถึง รายละเอียดที่เป็นข้อมูลสนับสนุนใจความหลักให้ชัดเจน ขึ้น อาจเป็นตัวอย่าง เหตุผล และสถานการณ์ต่าง ๆ

3. เทคนิคพาโนรามา หมายถึง เทคนิคการอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้วิธีการอ่าน 8 ขั้น คือ กำหนดจุดมุ่งหมาย การปรับความเร็ว ความจำเป็นในการตั้งคำถาม การสำรวจ การติดตาม การจดบันทึก การจำ และการประเมินผล

4. ประสิทธิภาพของชุดการสอน หมายถึง เกณฑ์ในการหาคุณภาพของชุดการสอน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อให้นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างใช้เรียนและทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนได้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้

5. เกณฑ์มาตรฐาน หมายถึง ระดับคะแนนขั้นต่ำที่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หลังจาก การเรียนด้วยชุดการสอนแต่ละชุด โดยผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน

5.1 80 ตัวแรก หมายถึง จำนวนนักเรียนอย่างน้อยร้อยละแปดสิบที่ทำแบบฝึกหัด ในชุดการสอนได้ผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้

5.2 80 ตัวหลัง หมายถึง จำนวนนักเรียนอย่างน้อยร้อยละแปดสิบที่ทำแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้

6. เกณฑ์ที่ตั้งไว้ หมายถึง คะแนนจุดตัดซึ่งได้จากการพิจารณาคัดสินร่วมกันของ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

7. แบบทดสอบท้ายชุดการสอน หมายถึง แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อวัดความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนเมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนแต่ละชุด จำนวน 10 ข้อ

8. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง เครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนภาษาไทยเรื่องการอ่านจับใจความ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นข้อสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ มี 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ